

Økokrim

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200800871

Vår referanse
200600155

Vår dato
2. mars 2009

HØRING - FORSLAG TIL LOVENDRINGER FOR Å STYRKE HÅNDHEVINGEN AV KONKURRANSELOVEN

Vi viser til departementets høringsbrev av 12.12.08, og til meddelt utsettelse av fristen for å avgi høringsuttalelse.

En adgang til lemping av straffansvar slik som foreslått, vil utgjøre et radikalt avvik fra det som ellers gjelder i strafferetten, jf bl a bestemmelsen om såkalt strafferabatt ved tilståelser mv i straffeloven § 59 andre ledd. Det kan kanskje også være spørsmål om behovet for adgang til lemping som foreslått, nødvendigvis er så kvalifisert annerledes på dette området enn i forhold til avdekking av f eks korrupsjon. Vi lar disse mer prinsipielle sidene ved hørings-saken ligge, og inntar et mer praktisk ståsted i det følgende.

Det er ikke tvilsomt at en utvidelse av lempningsprogrammet til også å omfatte straff, slik som foreslått, vil gi en formell sikkerhet og forutberegnelighet for potensielle lempningssøkere. Dette vil styrke lempningsprogrammet og derigjennom også kartellbekjempelsen. Økokrim støtter derfor departementets forslag om å utvide nedslagsfeltet for lempning til å gjelde i begge sanksjonsspor, jf forslag til endring i konkurranse-loven § 31.

Undersøkelser indikerer at det er store mørketall hva angår kartellvirksomhet i Norge. Kartellvirksomhet er blant de mer kompliserte lovbrudd som forfølges strafferettslig. Det svært vanskelig å oppdage det organiserte ulovlige kartellsamarbeidet og bevisene er gjerne få, fragmentariske og skjøre. I likhet med f eks korrupsjon, dreier det seg om hemmelige avtaler mellom noen få involverte. Tilgangen til dokumentbevis er normalt begrenset. Offisielle regnskaper mv som oppbevares i bedriftens arkiver inneholder som regel ikke opplysninger som viser kartellovbrudd. Sentrale vitner er ofte ansatt i eller har et nært tilknytningsforhold til virksomheten med de utfordringer og dilemmaer knyttet bl a til lojalitet dette innebærer. Det er også gjennomgående stor bevissthet omkring mulig aksjoner fra konkurransemyndighetene. Avsløring av en av deltakerne i kartellet selv vil derfor ofte være av avgjørende betydning for å oppdage kartellet.

Hovedformålet med lempningsordningen er å avdekke lovbrudd og å skaffe tilstrekkelig bevis for lovovertrædelsen. Det ligger i kartellets natur at det holdes skjult. En tilståelse fra en deltaker vil medføre at kartellet som sådan blir oppdaget, og kan muliggjøre sanksjonering av de andre deltakernes overtrædelser.

Den praktiske situasjonen ved lempning vil for øvrig være at den som kommer med avsløringen selv har deltatt. Det er altså ikke snakk om lempning i en sak for å avsløre andre kriminelle forhold som en selv ikke har deltatt i. Dette innebærer, etter vårt syn, mindre risiko for at lempning fører til falske anklager eller feilaktige opplysninger.

Det er antatt at et effektive lempningsprogrammer bidrar til at karteller blir mer ustabile og således i seg selv vil virke forbyggende. Kartelldeltagerne kan aldri vite om eller når noen av deltagerne bryter ut av kartellet, og benytter seg av lempningsadgangen.

Det fremgår av høringsnotatet at det er betydelige internasjonale føringer, herunder fra EU, European Competition Network (ECN), International Competition Network (ICN) og OECD, som går på at medlemslandene bør tilrettelegge for lempning av hensyn til den totale forutberegneligheten/effektiviteten av programmene. Økokrims erfaring er at kartellsakene ofte har internasjonale forgreninger. Dersom ett av flere land som er berørt av slike saker, ikke har et tilstrekkelig forutberegnelig program, så vil det kunne velte et sakskomplekset i flere jurisdiksjoner.

Vi har av kapasitetsgrunner ikke gått inn i lovendringsforslagene for å redusere innsyn i informasjon om identiteten til slike som gir tips til Konkurransetilsynet mv (høringsnotatets pkt 3 og 4).

Med vennlig hilsen

Trond Eirik Schea
Kst Økokrim-sjef

Elisabeth Roscher
førstestatsadvokat

Kopi sendes riksadvokaten og Politidirektoratet